

ДО
Г-Н БОЙКО БОРИСОВ
МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Относно: Предложения за промени в нормативната уредба за защита на децата с един жив родител или без живи родители

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН БОРИСОВ,

В края на 2017 г. поставих началото на кампания в защита на правата на децата, останали без грижата на единия или двамата си родители поради смърт.

Целта на кампанията е да се даде гласност на проблемите, пред които е изправена тази особено уязвима група деца и дали получаваната подкрепа от държавата е ефективна. Само за няколко дни кампанията беше подкрепена с подписите на над пет хиляди граждани. За да се даде публичност на този проблем и да се чуят гласовете на засегнатите, на 19 февруари 2018 г. организирах обществена дискусия на тема „Социално-икономическа защита на деца, с един или с двама починали родители“.

В кръга на проблемите, които се обсъдиха, бих искала да Ви запозная с някои от тях, които са от компетентността на Министерския съвет и очакват своето разрешение:

Първо, с особена острота беше поставен различният подход при регламентиране на помощта по чл. 49 и чл. 50 от Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето /ППЗЗДет/, в зависимост от приложената спрямо децата мярка за закрила за „настаняване при близки и роднини“ и при мярка за закрила „настаняване в приемно семейство“.

Съгласно разпоредбата на чл. 49 от ППЗЗДет за деца, настанени за отглеждане при роднини и близки, дирекция „Социално подпомагане“ **може** да отпуска месечни помощи, ако средният месечен доход на всеки от съпрузите или на родителя/родителите, живеещи заедно, и на ненавършилите пълнолетие деца е по-нисък от 5-кратния размер на гарантирания минимален доход. За дете, което е настанено в приемно семейство, помощта се отпуска без това условие, т.е. не се изследва дохода на приемното семейство /чл. 50 от ППЗЗДет/. По-голяма част от децата, които са настанени при бабите и дядовците си, не могат да получат помощта поради надвишаване на дохода на семейството, макар и с минимален размер. Повечето от гражданите изтъкват факта, че са пенсионери и доходът на семейството им се формира единствено от техните пенсии. Споделят, че изпитват сериозни

финансови затруднения при отглеждането на внуците си, поради което са принудени да ги лишават от важни за детското развитие блага. Основното им възражение е, че внуците им и децата, настанени в приемни семейства, са все деца в риск и не е справедливо да се прави разграничение между тях в зависимост от семействата, в които са настанени.

Вярно е, че всеки един от случаите на гражданите, имащи сходно положение - баба и дядо на внуците им, настанени в техните семейства, разкриват различна житейска ситуация. С особено голяма острота се повдига въпросът за децата, останали без родители, които се отглеждат от бабите и дядовците им. За децата, настанени при близки и роднини, се грижат лица, които имат и морални задължения, произтичащи от родствената връзка, което ги поставя в различно положение по отношение на приемните семейства. Но това са аргументи, които не бива да бъдат противопоставяни на интересите на децата. Мярката за закрила „настаняване при близки и роднини“, е оценена като най-подходящата мярка за закрила за дете, което се оказва в риск и това дете не би следвало да понася негативи от взетата мярка. Според мен, помощта трябва да се отпуска за всички деца, след като се извърши индивидуална оценка на нуждите и потребностите на децата, без значение дали те са настанени в приемно семейство или в семейство на близки и роднини. Аргумент в тази насока би могло да се намери в това, че помощта е регламентирана в Правилника за прилагане за Закона за закрила на детето и това е помощ за децата, а не за семействата, в противен случай помощта би следвало да бъде уредена в съответния нормативен акт, а именно в Закона за семейните помощи за деца. Водещ критерий за отпускане на помощта трябва да бъде интересът и нуждата на децата.

С оглед на гореизложеното, смятам, че трябва да бъде изменена разпоредбата на чл. 49 от ППЗЗДет, като отпадне изискването за доход на семейството, така че и децата, настанени в семейството на близки и роднини да могат да получават регламентираната помощ. Така една група деца, която е в особено уязвимо положение, а именно децата без родител и/или родители биха получили необходимата им подкрепа и промяната би била единствено в техен интерес.

Второ, за защита на техните права на 04.05.2018 г. внесох препоръка до председателя на 44-то Народно събрание за промяна в нормативната уредба, касаеща наследствените и персоналните пенсии на децата с един или двама починали родители. Сега действаща нормативна уредба за получаването им въвежда условия, които безспорно ограничават възможността голяма част от децата да ги получават. По отношение на наследствените пенсии това е изискването за осигурителен стаж на починалия родител съобразно възрастта му, а за персоналните пенсии е допълнително въведеното изискване „годишният доход на член от семейството на лицата да е по-малък от сбора на гарантирания минимален доход, установен за страната през последните 12 месеца преди искането на пенсия“. Друг проблем при персоналните пенсии е предвидената процедура за отпускане, която е тежка, дълга и доста често отказва гражданите да я започнат.

Персоналните пенсии, отпускани с решение на Министерски съвет, към момента са в размер 90% от социалната пенсия за старост съгласно чл. 7, ал. 5 от Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж без значение от конкретните потребности на детето. Предвид уязвимото положение на тези деца, останали без родителска грижа, считам, че освен отпадането на изискването за подоходен критерий, при отпускането на персонални пенсии, следва размерът им да се определя конкретно за всеки отделен случай като се преценят особеностите на

случая и индивидуалните потребности на децата или размерът на персоналната пенсия да не бъде по-нисък от минималната работна заплата за страната.

Трето, друг проблем, който гражданите очакват да намери решение, е достъпът на децата до ученически стипендии. На проведената обществена дискусия беше повдигнат и въпросът защо тези стипендии са достъпни само за ученици, които имат завършено основно образование. Съгласно Постановление № 328/21.12.2017 г. на Министерски съвет за условията и реда за получаване на стипендии от учениците след завършено основно образование, се предвижда предоставяне на месечни стипендии на ученици без родители, но в постановлението се запазва възрастовата граница. Смятам обаче, че трябва да бъде обмислена възможност месечни стипендии да бъдат отпуснати и на по-ранен етап от училищното образование и да отпадне ограничението за възраст за учениците. Според мен, действащата уредба създава и условия за дискриминация по признак възраст.

На основание чл. 19, ал. 1, т. 6 от Закона за омбудсмана, се обръщам към Вас с препоръка да разгледате поставените проблеми, като вземете предвид изложените аргументи и предприемете необходимите действия за изменение на нормативната уредба.

С уважение,

МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ